

מלאכת מלבן (מכבס)

מקורות

ויקרא פרק ו – "זאת תורת החטאת . . . אשר יזה מדמה על הבגד תכבס במקום קדוש".
 זבחים צג ע"ב משנה - אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס.
 גמרא – מכאן שעור הוא בר כיבוס, והרי כתוב במשנה בשבת קמב ע"ב: היתה על הכר לשלשת מקנחה בסמרטוט, של עור
 נותן עליה מים? (משמע שאין כיבוס בעור)
 תשובת אביי: לא קשיא, זו מחלוקת רבנן ואחרים.
 רבא: עור לכל הדעות בר כיבוס שנאמר: "והבגד או כל כלי העור אשר תכבס", אלא הפסוק והמשנה מדברים על רכים.
 רבא חוזר בו: כרים וכסתות הם רכים ואמרו: היתה של עור נותן עליה מים עד שתכלה.
 אלא אמר רבא בעור - כל כיבוס שאין בו כיסוס (שפשוף) אינו נקרא כיבוס. אבל בבגד - שרייתו זהו כיבוסו.
תוספות - אסור לתת מים על בגד משום ששרייתו זהו כיבוסו, אך דרך לכלוך מותר. ולכן מותר לאשה נדה לטבול עם
 בגדיה (ביצה יח) כי יותר מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסים.

שבת קכ ע"א

אמר רב יהודה אמר רב טלית שאחז בה האור מצד אחד נותנין עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה.
תוספות - פירש רשב"ם לאו דוקא על הטלית כי הרי בבגד שרייתו זהו כיבוסו.

שבת קמו ע"ב

משנה - מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם.
 גמרא - אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור.
 שאלה: והרי במשנה כתוב: תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם.
 מחלוקת תנאים היא -תניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם. / רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרים.

ראשונים

תוספות שבת קיא – אין חוששים לסחיטה אלא במים, ולכן רק במים גזרו שלא ללכת בשבת באמת המים, ולא לטלטל מגבת
 שהתנגב בה. אבל ביין לא גזרו משום סחיטה ולכן מותר לסנן יין בסודר. כיון שע"י סחיטה אינו יכול לנקותו מריחו וחזותו.
 מ"מ אסור לסחוט ממש כי אם סוחט מתלבן הבגד קצת ונקרא מכבס או מפרק כמו סוחט זיתים וענבים.
 ויש לשאול במים כיצד מותר לאשה נדה להכנס בבגדיה למים שרייתו זהו כיבוסו?
 י"ל שדוקא כשיש טיפת דם או טינוף אז אומרים שרייתו זהו כיבוסו.
 ובספר הישר תירץ שלא אומרים שרייתו זהו כיבוסו בדבר שהוא דרך לכלוך כמו סיפוג באלונגטית וקינוח ידים במפה, וגם
 ההולכים במים עם הבגדים נחשב דרך לכלוך ולא דרך נקיין.
 ותינוק שלכלך בגדי אמו במי רגלים אין לזרוק עליו מים כי שרייתו זהו כיבוסו. ושמע ר"י מפי הנשים שהתיר ר"ת ליטול ידיה
 ולקנח ידיה בבגד כיון שהוא דרך לכלוך כדי שתוכל להתפלל ולברך.
 ואין נראה לר"י שהרי היא מתכוונת לטהר הלכלוך ודרך רחיצה וליבון זה הקינוח.

תוספות כתובות ו ע"א -

ר"ת - סחיטה אסורה משום ליבון ולא שייך בשאר משקים, כי כל דבר המלכלך את בולעו כגון יין ושכר ושמן לא שייך ליבון
 בסחיטתו אלא דוקא במים. וראיה לדבר שלא גזרים בשאר משקים שמא יסחוט כמו גבי מים. ולכן מותר לסנן את היין
 בסודרים.
 ר"י - אסור לסחוט גם שאר משקים משום ליבון כמו במים, אך לא גזרו שמא יסחוט כיון שהטעם והריח נשארים בבגדים
 ומעט היה נהנה בסחיטתו.

רמב"ם

פרק ט הלכה יא - המכבס בגדים הרי הוא תולדת מלבן וחייב, והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה מכבס וחייב,
 שהסחיטה מצרכי כיבוס היא כמו שההגסה מצרכי הבשול, ואין סחיטה בשיער. והוא הדין לעור שאין חייבין על סחיטתו.
 פרק כב הלכה טו - המכבס חייב משום מלבן, והסוחט כסות חייב מפני שהוא מכבס, לפיכך אסור לדחוק מטלית או מוך
 וכיוצא בהן בפי האשישה וכיוצא בה כדי לסתמה שמא יבא לידי סחיטה, ואין מקנחין בספוג אא"כ יש לו בית אחיזה שלא
 יסחוט, ואין מכסין חבית של מים וכיוצא בה בבגד שאינו מוכן לה גזירה שמא יסחוט.
 פרק כב הלכה כ - מי שרחץ במים מסתפג באלונגטית ומביאה בידו ואין חוששין שמא יסחוט, וכן מי שנשרו כליו במים מהלך
 בהן ואין חוששין שמא יסחוט, ואסור לו לשטחן ואפילו בתוך ביתו גזירה שמא יאמר הרואה הרי זה כיבס כסותו בשבת
 ושטחה ליבשה, וכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור.